

Adroddiad i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio

Dyddiad y cyfarfod: 8 Mehefin 2022

Aelod Arweiniol / Swyddog: Nicola Kneale, Pennaeth Dros Dro Gwella Busnes a
Moderneiddio

Awdur yr Adroddiad: Bob Chowdhury, Prif Archwilydd Mewnol

Teitl Adroddiad Archwilio Mewnol 2021-22

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

- 1.1. Mae'r adroddiad hwn yn cyflwyno Adroddiad Blynyddol Archwilio Mewnol 2021-22 i'r Pwyllgor, sy'n darparu barn gyffredinol y Pennaeth Archwilio Mewnol ar ddigonolrwydd ac effeithiolrwydd fframwaith llywodraethu, risg a rheolaeth y Cyngor yn ystod y flwyddyn sy'n llywio'r 'datganiad llywodraethu blynyddol'.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

- 2.1. Mae Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus (PSIAS) yn ei gwneud yn ofynnol i'r 'prif weithredwr archwilio' ddarparu barn archwilio mewnol blynyddol ac adroddiad y gall y sefydliad ei ddefnyddio i lywio ei ddatganiad llywodraethu blynyddol. Mae cylch gorchwyl y Pwyllgor hwn yn ei gwneud yn ofynnol iddo ystyried adroddiad blynyddol yr archwilwyr mewnol.
- 2.2. Mae Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014 yn ei gwneud yn ofynnol bod adolygiad o drefniadau llywodraethu yn cael eu hadrodd o fewn yr awdurdod, yn achos y Cyngor, y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio, ac yn allanol gyda chyfrifon a gyhoeddir gan yr awdurdod. Mae'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol yn adolygiad blynyddol o'r systemau rheolaeth fewnol ac yn casglu sicrwydd o amryw o ffynonellau i'w gefnogi. Mae Archwilydd Mewnol yn gyfrannwr allweddol, a dylai'r Pennaeth Archwilio Mewnol ddarparu adroddiad blynyddol ysgrifenedig i'r rhai â chyfrifoldeb dros lywodraethu i gefnogi'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol.

3. Beth yw'r Argymhellion?

3.1. Bod y Pwyllgor yn ystyried ac yn gwneud sylwadau ynglŷn ag adroddiad blynyddol a barn gyffredinol y Pennaeth Archwilio Mewnol.

4. Manylion yr Adroddiad

- 4.1. Mae Strategaeth Archwilio Mewnol 2022-23 yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ei gymeradwyo ar 8 Mehefin 2022. Mae Atodiad 1 yn manylu ar sefyllfa'r archwiliadau yn Strategaeth Archwilio 2022/23 a'r rheiny sydd wedi'u dwyn ymlaen o 2021/22. Mae gan Archwilio Mewnol gynllun hyblyg er mwyn adolygu'r meysydd sy'n peri'r risgiau mwyaf yn gyntaf. Rhoddir gwybod i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio am unrhyw newid yn ystod y flwyddyn fel rhan o Adroddiad Diweddarau'r Adain Archwilio Mewnol.
- 4.2. Eleni mae'n rhaid i'r farn flynyddol ystyried nifer o ffactorau allweddol: Mae aseiniadau archwilio mewnol wedi'u tarfu eto'r llynedd wrth i wasanaethau ddargyfeirio adnoddau i fynd i'r afael â'r argyfwng a sicrhau bod modd darparu gwasanaethau hanfodol. Yn ystod y cyfnod hwn canolbwyntiodd Archwilio Mewnol ar ddarparu cyngor a chefnogaeth i'r meysydd o'r flaenoriaeth uchaf i'r Cyngor gyda llai o adnoddau ar gael i Archwilio Mewnol oherwydd secondiad i'r Gwasanaeth Profi, Olrhain a Diogelu. Mae Archwilio Mewnol wedi llwyddo i gynnal archwiliadau o bell ar 1 Ebrill 2022, ond mae hynny wedi arwain at heriau newydd.
- 4.3. Mae fy marn yn bennaf yn seiliedig ar gwblhau'r cynllun mewnol sy'n seiliedig ar risg, gwelwch Atodiad 1 ar gyfer rhestr o ganlyniadau archwilio a diffiniadau o'r sgôr sicrwydd. Cafodd dau archwiliad yn ystod y flwyddyn sgôr sicrwydd 'Isel', gyda'r lleill yn derbyn sgôr sicrwydd 'Uchel' neu 'Canolig'. Pan nodir materion arwyddocaol, ar y cyfan mae'r rhain wedi derbyn sylw priodol, sy'n cadarnhau bod rheolwyr yn ymateb i'n gwaith.
- 4.4. Mae Archwilio Mewnol wedi cwblhau tri darn o waith cynghori yn ystod y flwyddyn sy'n dangos bod rheolwyr yn fodlon ymgysylltu ag Archwilio Mewnol i greu amgylchedd risg a rheoli da.
- 4.5. Mae ein gwaith wedi amlygu rhai gwendidau wrth reoli risg a/neu reolaethau a all olygu ein bod ni'n methu â chyflawni amcanion. Mae angen gwelliannau i fynd i'r

afael â meysydd o'r fath er mwyn i'r fframwaith llywodraethu a rheoli risg fod yn ddigonol.

4.6. Mae barn Archwilio Mewnol yn Atodiad 1 ac yn dod i'r casgliad y gellir rhoi sicrwydd rhesymol ar ddigonolrwydd ac effeithiolrwydd fframwaith llywodraethu a rheoli risg y Cyngor.

5. Mae barn Archwilio Mewnol yn Atodiad 1 ac yn dod i'r casgliad y gellir rhoi sicrwydd rhesymol ar ddigonolrwydd ac effeithiolrwydd fframwaith llywodraethu a rheoli risg y Cyngor. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

5.1. Rôl archwilio mewnol yw rhoi sicrwydd ynglŷn â digonolrwydd ac effeithiolrwydd fframwaith llywodraethu, rheoli risg a rheolaeth fewnol y Cyngor. Mae pob un o'r meysydd yma yn helpu i sicrhau y gall y Cyngor gyflawni'r holl flaenoriaethau corfforaethol fel y nodir yn ei gynllun corfforaethol.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

6.1. Nid oes unrhyw gostau ychwanegol yn gysylltiedig â'r adroddiad hwn. Mae'r gweithredoedd er mwyn sicrhau cydymffurfiaeth â deddfwriaethau perthnasol a pholisïau'r Cyngor yn cael eu gwneud o fewn y cyllidebau presennol.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o'r Effaith ar Les?

7.1. Amherthnasol – nid oes angen gwneud unrhyw benderfyniad gyda'r adroddiad hwn.

8. Pa ymgynghoriadau sydd wedi'u cynnal gyda Chraffu ac eraill?

8.1. Cynhaliwyd ymgynghoriad gyda swyddogion ac Archwilio Cymru wrth ddrafftio'r Strategaeth Archwilio Mewnol.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

9.1. Amherthnasol – nid oes angen gwneud unrhyw benderfyniad gyda'r adroddiad hwn.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

10.1. Gall system rheolaeth fewnol annigonol ac aneffeithlon gael effaith andwyol ar brosesau rheoli risg y Cyngor a llywodraethu corfforaethol ehangach, ac felly, ansawdd y gwasanaeth a ddarperir.

10.2. Mae Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus yn ei gwneud yn ofynnol i Archwilio Mewnol werthuso effeithiolrwydd rheoli risg a chyfrannu tuag at wella prosesau rheoli risg. Pan fydd risgiau'n cael eu nodi fel rhan o'r broses Archwilio Mewnol, fe gytunir ar gamau gweithredu a chânt eu monitro er mwyn lliniaru'r risgiau yma.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

11.1. Amherthnasol – nid oes angen gwneud unrhyw benderfyniad gyda'r adroddiad hwn.